

جامعة تل ابيب
אוניברסיטת תל אביב

הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין
בית הספר למדעי התרבות ע"ש שירלי ולזלי פורטר

החוג ללימודי הערבית והאסלאם

قسم الدراسات العربيّة والإسلاميّة

סיכום פעילויות סמסטר יאלי - סמסטר ב', תשפ"ב
مجلة فصلية - نيوز لتر

תוכן העניינים

2	דבר ראש החוג, פרופ' ג'יריס ח'ורי
2	מאירועי החוג בסמסטר החולף
3	כנס לזכרו של פרופ' מחמוד ע'נאים
5	פעילות גיבוש לתלמידי ומורי החוג
6	הקולוקוויום המחקרי של החוג
7	סדרת הרצאות לזכרו של פרופ' אורי רובין
8	כנס אילמ"א סמינר הדוקטורנטים של ביה"ס למדעי התרבות
9	הרצאות לתלמידי בית ספר תיכון מהחברה הערבית
10	הרצאות אורח בקורסי החוג
11	הסמינר המחלקתי של החוג
13	הרצאת העשרה לסגל החוג: "שיטות הערכה אלטרנטיביות"
13	תמונות מספרות: דוכן החוג ביום הפתוח
14	אירוע סוף השנה של החוג
15	יש למה לצפות! תוכניות החוג לשנה"ל תשפ"ג

ArabicandIslam

בואו לעקוב אחרינו!
<https://humanities.tau.ac.il/arabic/>

ArabicAndIslam TAU

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

מאירועי החוג בסמסטר החולף

הכנס הבינלאומי: 1000 שנה להולדת אבן גבירול"

ב-14.3.2022 התקיים בקמפוס אוניברסיטת תל אביב כנס בינלאומי בנושא: The Histories of Ibn Gabirol- Jews, Muslims and Christians in Eleventh Century al-Andalus- New Perspectives and Directions

בכנס השתתפו מרצים מרחבי הארץ והעולם. הכנס נערך במסגרת תוכניות האוניברסיטה לציון חלוף 1000 שנה להולדתו של אבן גבירול. בכנס השתתפה מרצת החוג, **פרופ' קמילה אדנג** ונתנה הרצאה בנושא: "Who was who in Saragossa?"

שותים קפה בגילמן

סגל החוג התחיל מסורת של פעילות גיבוש בין תלמידי ותלמידות החוג עצמם לבין הסגל. המפגשים מתקיימים בבניין גילמן בימי רביעי בשעה 14:00, בכל שבוע שבו אין סמינר מחלקתי/קולוקוויום מחקרי. מוזמנות ומוזמנים להצטרף!

(המפגש הראשון, 23.2.2022)

ברכות חמות!

לחברי סגל החוג היקרים:

- לאמיר לרנר על העלאתו לדרגת פרופ' חבר עם קביעות
- לד"ר ביאטה שייחטוביץ' על העלאתה לדרגת מרצה בכירה עם קביעות
- לד"ר עליזה שניצר, לד"ר כפיר גרוס וליוסי הירש (ג'יי ג'יי) על קבלת הצטיינות רקטור בהוראה

דבר ראש החוג

פרופ' ג'יריס ח'ורי

קוראים יקרים, הנה שנה נוספת חלפה, שנה שהיתה גדושה באירועים, פעילויות חברתיות ועשייה מחקרית שהסטודנטים של החוג ללימודי הערבית והאסלאם לקחו חלק פעיל בה. היתה זו תקופה לא פשוטה, אבל גם מרתקת ומעניינת ביותר. בשנת הלימודים החולפת התקיימו כנסים, נערכו ערבי ספרות ואקטואליה, אורגנו מפגשי הכרות וחולקו פרסים ומלגות. החוג שלנו בלט מאוד בזירה הפקולטתית, מרצים ומרצות, סטודנטים וסטודנטיות מהחוג שלנו השתתפו בצורה פעילה בפרויקטים, כנסים ופעילויות שהפקולטה ובית הספר למדעי התרבות יזמו.

בימים אלה מתקיימת חשיבה מעמיקה לעידוד העשייה החברתית והמחקרית וכבר ישנן תוכניות מרתקות לשנת הלימודים הבאה. החוג שלנו חרת על דגלו להיות קשוב לרצונות תלמידיו וצורכיהם וכפועל יוצא מכך התקיימו בסמסטר האחרון מפגשים בלתי פורמאליים בין הסגל והסטודנטים. כמו כן, הועלו מספר הצעות מעניינות מצד סטודנטים וסטודנטיות לשיפור ההוראה והקשרים החברתיים בחוג.

זו ההזדמנות להודות לכולכם, תלמידי ותלמידות החוג, על הסובלנות והאהבה שגיליתם כלפי החוג שלכם, אתם מוזמנים תמיד להיות בקשר ישיר עם אנשי ונשות הסגל וגם דלתי שלי, ראש החוג, פתוחה בפניכם לכל שאלה ובכל עניין. אני מאחל לכם הצלחה רבה במבחנים ובעבודות וחופשה נעימה.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

כנס לזכרו של פרופ' מחמוד ע'נאים ז"ל

ביום שני ה-16.5.2022 התקיים כנס לזכרו של חברנו היקר, פרופ' מחמוד ע'נאים, שממנו נפרדנו בצער רב בשנה שעברה. פרופ' ע'נאים היה חוקר ספרות מודרנית מהשורה הראשונה, מרצה ותיק שתחת כנפיו פרחו קבוצת חוקרים ומרצים מאוד חשובים בתחום שלהם. בכנס ניתנו הרצאות מרתקות בנושאים שהיו קרובים לליבו של פרופ' ע'נאים. להלן תמצית ההרצאות:

"על חקר הספרות הפלסטינית וספרות העולם המודרנית"

ד"ר מנאר מח'ול, אוניברסיטת תל אביב

בהרצאתו התייחס ד"ר מח'ול לצירי הגדרת הספרות הפלסטינית, ולתחום חקר הספרות הפלסטינית. כל ניסיון לעקוב אחר התפתחות הספרות הפלסטינית מאז פרסום הרומן *الوارث* של ח'ליל ביידס (1920) לפני מאה שנים, יהיה משימה קשה ומסובכת. הקושי של מטרה זו טמון לא רק באורך הזמן, אלא גם במגוון הגיאוגרפי, הפוליטי והחברתי של העם הפלסטיני. ניתן להבחין בשלושה אזורים עיקריים של ייצור ספרותי ותרבותי פלסטיני: הפלסטינים אזרחי ישראל, הכותבים בערבית ובעברית; הפלסטינים במזרח התיכון; והפלסטינים בגולה. במלים אחרות, הספרות הפלסטינית מושפעת לא רק מהמציאות הפוליטית של כל אחת מהקטגוריות הנ"ל, אלא גם מהסביבות התרבותיות והלשוניות שבהן הן נמצאות. לפיכך, השאלה הבסיסית בכל פרויקט מחקר מקיף על ספרות פלסטינית היא: מה מייחד את הספרות הפלסטינית מנקודת המבט של האוניברסליות שלה? האם יש גורם משותף לכתיבה הפלסטינית בכל המקומות שבהם נמצא העם הפלסטיני? וכיצד אמורות התיאוריה ומתודולוגיית המחקר של חקר הספרות הפלסטינית כיום להתמודד עם שאלות אלו?

"שיקולים פדגוגיים במסורת הדקדוקית הערבית המוקדמת: עיון מחודש במונח *جملة*"

ד"ר אלמוג כשר, אוניברסיטת בר-אילן

בספרות ההיסטורית והביוגרפית בימי-הביניים מוסברת הופעתו של ענף הדקדוק (*النحو*) על רקע טעויות לשוניות שנטען כי נפוצו בקרב הקהילה המוסלמית המתרחבת, וזאת על רקע הכיבושים וכניסתם של עמים לא-ערביים תחת כנפי האסלאם. עם זאת, ספר הדקדוק הראשון אשר הגיע לידינו, *الكتاب* של סיבוייה (המאה ה-8), אינו עונה על צרכים פדגוגיים מסוג זה. ספר זה הנו החיבור הדקדוקי החשוב ביותר, והמסורת הדקדוקית הערבית כולה, ובכלל זה הספרות הפדגוגית שבה, מוצגת תדיר כמבוססת עליו. במחקר מושמעת לעתים הטענה כאילו המסורת הדקדוקית הערבית הייתה נתונה לתהליך של "פדגוגיזציה", המסתמכת על ספרו של סיבוייה ועל חיבורים מוקדמים נוספים. ברם, בדיקה של חיבורים פדגוגיים קצרים מוקדמים (בפרט מהמאות ה-9-ה-10) חושפת מאפיינים ייחודיים לספרות זו: בחלק מהספרים הללו מוצגים מושגים ותאוריות אשר נועדו אך ורק לצרכי לימוד "מתחילים" (*مبتدئون*), ואשר אינם משקפים את תפישותיהם התאורטיות של מחבריהם, תפישות אשר עליהן ניתן לעמוד על-ידי בחינת חיבורים אחרים אשר נכתבו על ידי אותם המדקדקים. תופעה זו (המכונה לעתים *تقريب*) אינה קיימת בספרי דקדוק פדגוגיים קצרים אחרים אשר נתחברו בתקופה מוקדמת זו, והיא נעלמת כמעט לגמרי מהספרות המאוחרת יותר, מה שמצביע על תהליך של סטנדרטיזציה בספרות הפדגוגית.

פרופ' מחמוד ע'נאים

נקודת המוצא בהרצאה היתה אחד החיבורים הפדגוגיים המוקדמים החשובים ביותר, *الجمال* של אלזג'אג'י (המאות 9-10), וההתמודדות של פרשניו המאוחרים עם מקומות בספר שבהם הסברי התופעות הלשוניות אינם עולים בקנה אחד עם התאוריות המקובלות במסורת הדקדוקית הערבית. ד"ר כשר רואה כי ספר זה אינו חריג בתקופתו, וכן כי ישנן ראיות לכך שמדובר באופן הצגה המיועד לקהל ה"מתחילים".

למסקנה זו יש השלכה מתודולוגית על חקר המסורת הדקדוקית הערבית, שכן בתחום מחקר זה (ובכלל זה מחקרים קודמים שנעשו על ידי ד"ר כשר) נהוג לערוך השוואות בין דעותיהם של מדקדקים שונים, תוך הסתמכות על סוגים שונים של חיבורים המצויים בידינו, וכך להעמיד, זה לצד זה וללא הבחנה, ספרות פדגוגית וספרות תאורטית.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

"אסמא' אלאפעאל: מדוע קוראים לפעלים בשמות?"

ד"ר ביאטה שייחטוביץ', אוניברסיטת תל אביב

אסמא' אלאפעאל (מילולית: שמות של פעלים) הם קטגוריה מיוחדת של מילות קריאה שמעבירות משמעויות אופייניות לפעלים. רוב המילים הללו בעלות משמעות של פעלים בציווי, למשל **هَاتِي** ("הס!") = "שתוק/שתקי/שתקו/שתוקנה!", **تَجَال** ("רד/רדי/רדו/רדנה!"), **إِيكَ** ("הסתלק/הסתלקי/הסתלקנה!"). הסימנים שלהן לא תלויות ביחסה ולא משתנות לפי הגופים השונים. המדקדקים הערבים מסווגים אותם (על אף המשמעות הפועלית שלהם) ורואים בהם שמות פרטיים של פעלים.

בהרצאתה סקרה ד"ר שייחטוביץ' סוגים שונים של אסמא' אלאפעאל ואת התכונות המיוחדות שלהם, ולאחר מכן התמקדה במעמדם בתיאוריה של חלקי הדיבר ובשיקולים סמנטיים ופרגמטיים שמתנים את השימוש בהם, לפי מדקדקי ימי הביניים.

"גישה פסיכו-בלשנית-התפתחותית לחקר הקריאה בערבית דיגלוסית: הנחות, שיטה, ממצאים, והשלכות חינוכיות"

פרופ' אלינור צאיע' חדאד, אוניברסיטת בר אילן

לחקור רכישת קריאה בדיגלוסיה זה לחקר קריאה במפגש בין פסיכובלשנות וסוציולינגוויסטיקה. בהקשר דיגלוסי, משתנים סוציו-לשוניים מכניסים לתהליך רכישת אוריינות שפה ראשונה שורה של משתנים שאינם רלוונטיים להקשרים אחרים של קריאת שפה ראשונה. בהרצאתה, דנה פרופ' צאיע' חדאד בכמה מאפיינים סוציו-לשוניים עיקריים של דיגלוסיה ערבית שיכולים להיות בעלי השלכות פסיכו-לשוניות ישירות על התפתחות האוריינות. לאחר מכן, היא הציגה את העקרונות הבסיסיים של הגישה הפסיכו-לשונית-התפתחותית שלה לחקר רכישת קריאה בדיגלוסיה ערבית, כולל הנחות, שיטות וממצאים. בין היתר, עסקה בשאלות הבאות: האם דיגלוסיה משפיעה על רכישת מיומנויות קריאה בסיסיות? האם ההשפעה של דיגלוסיה זהה בלהגים השונים?

"המשתנה ברומן הפלסטיני המקומי"

ד"ר נביה אלקאסם

מאז המחצית השנייה של שנות השמונים החלו לצוץ תחומי עניין חדשים בתחום של כתיבת רומנים ערביים בישראל. במהלך שלושים השנים האחרונות יצאו לאור קרוב לשישים רומנים, שרבים מהם מתמקדים בסוגיות החברתיות ובדאגותיה של החברה הערבית. כמו כן, חשוב שמספר הסופרות גדל, וכתביהן בולטים בתעוזה ובאומץ ליבן בהתמודדותן עם סוגיות חברתיות ופוליטיות. ניתן לחלק רומנים אלה לז'אנרים ונושאים שונים, כגון: ביוגרפיה, נושאים חברתיים שונים, יחסי ערבי-יהודים, שחרור נשים ועוד. הרומן התפתח במהלך שלושים השנים האחרונות גם במבנה הצורני, הסגנוני, הלשוני והאמנותי

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

יום גיבוש

מפגש ראשון מסוגו לתלמידי ומורי החוג

ביום רביעי, 9.3.2022, ערך החוג ללימודי הערבית והאסלאם מפגש גיבוש ראשון מסוגו, בו השתתפו המרצות והמרצים, התלמידות והתלמידים, כולם/ן ביחד.

ראש החוג, פרופסור ג'יריס ח'ורי, פתח את האירוע בדברים, והדגיש את חשיבות פעילויות הגיבוש וההיכרות, שמטרתן לחזק את היחסים שבין הסטודנטים והמרצים, במיוחד בחוג שבו סטודנטים מרקעים שונים ומגוונים. לאחר מכן התקיימה קריאת טקסטים ספרותיים פרי עטן של ותלמיד ותלמידת החוג: **יעקב שבת**, סטודנט לתואר ראשון, קרא טקסט בעברית מיצירתו בשם "אנחת רווחה". אחריו הציגה **סמר אבו עלי**, סטודנטית לתואר שני בחוג, טקסט פרי יצירתה בשם "לוحة من عقب الزعتر". המפגש הסתיים באירוע "כבוכة الصوف" (כדור הצמר). כפי שניתן לראות בתמונות, הרשת שנוצרה דרך חוטי הצמר ביטאה למעשה את יחסי האחוה בין נשות ואנשי החוג, תלמידים ומורים גם יחד.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

הקולוקוויום המחקרי של החוג

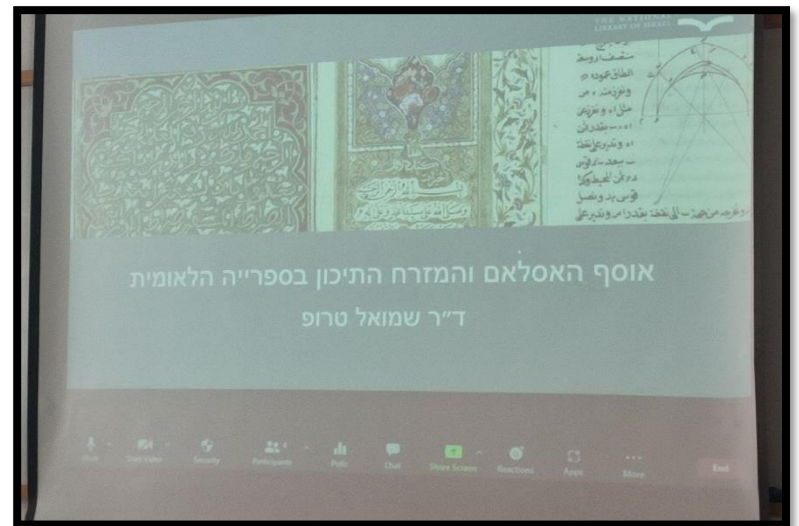
תלמידי/ות התואר השני מציגים/ות את מחקריהם/ן

בסמסטר ב' התקיימו שלושה מפגשים במסגרת קולוקוויום תלמידות ותלמידי המחקר בחוג, בארגונו של ד"ר מנאר מח'ול

27.4.2022

מפגש ראשון לסמסטר ב':

במפגש זה הציג ד"ר שמואל (סם) טרופ (אוצר האוסף של האסלאם והמזרח התיכון בספרייה הלאומית), הרצאה שכותרתה: "התחדשות אוסף האסלאם והמזרח התיכון בספרייה הלאומית: רכישות, דיגיטציה, וכלי מחקר". ד"ר טרופ פרש בפני הנוכחים מגוון רחב של כלים ומאגרי מידע הנגישים לחוקרים בתחומי הערבית והאסלאם, כולל אוספים נדירים הן קלאסיים הן מודרניים.

18.5.2022

מפגש שני לסמסטר ב':

במפגש זה הציגה הגב' לינא ג'באלי הרצאה המבוססת על תזת המאסטר שהגישה בחוג ושכותרתה: "עריכת כתבי-יד מדעיים במורשת האסלאמית: 'סיכומי הפילוסופיה' לדוגמה" (מנחה: ד"ר אחמד אגבאריה). ההרצאה כללה רקע תיאורטי על חשיבותם של כתבי יד במחקר ההיסטורי, ולאחר מכן דיון מפורט בכתב היד של אבן אל-הינדי, והתנועה שלו במרחב של המזרח התיכון.

25.5.2022

מפגש שלישי לסמסטר ב':

במפגש זה הציגה הסטודנטית מור זריהן הרצאה שכותרתה: "בניית תדמיתו של אבן אלג'וזי (במחקר המערבי ובעיני חוקרים מוסלמים)" (מנחה: פרופ' קמילה אדנג). ההרצאה התחילה במתן רקע היסטורי עשיר על תקופת חייו של אבן אלג'וזי, שנולד בבגדאד, ולאחר מכן המרצה הציגה דיון במקורות שונים שעסקו בכתביו של הפקיה החנבלי, שהשפיע על הפילוסופיה לאורך שנים ובמרחב אסלאמי גדול.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

סדרת הרצאות לזכרו של פרופ' אורי רובין

בסמסטר האחרון המשיכה בחוג סדרת הרצאות על האסלאם לזכרו של ידידנו, מרצה החוג, פרופ' אורי רובין ז"ל. במהלך סמסטר ב' ניתנו שתי הרצאות בסדרה, בנוסף לשתי הרצאות שניתנו בסמסטר הקודם.

29.3.2022

ישו והנצרות כפי שהם משתקפים בקוראן פרופ' מאיר מ' בר-אשר

פרופ' מאיר מ' בר-אשר

24.5.2022

מחוות הגוף של הנביא מוחמד: מרחב אישי ומרחב ציבורי בספרות החדית' פרופ' ליבנת הולצמן

פרופ' ליבנת הולצמן

הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין
בית הספר למדעי התרבות ע"ש שירלי וולזלי פורטר
החוג ללימודי הערבית והאסלאם
قسم الدراسات العربية والإسلامية

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

סדרת הרצאות על האסלאם

החוג ללימודי הערבית והאסלאם באוניברסיטת תל אביב מזמין את תלמידיו לדורותיהם, את עמיתיו ואת הציבור הרחב לסדרת הרצאות על האסלאם לזכרו של פרופ' אורי רובין, מחשובי חוקרי האסלאם בימינו.

ההרצאות יתקיימו ב-Zoom בימי שלישי, בשעה 18:00
<https://tau-ac-il.zoom.us/j/7970682801>

23.11.2021
דברים לזכרו של פרופ' אורי רובין
פרופ' רחל גלי צינמון, זיקאנית הפקולטה למדעי הרוח
פרופ' ניריס ח'ור, ראש החוג ללימודי הערבית והאסלאם
פרופ' מיכאל לקר, האוניברסיטה העברית בירושלים
לדמותו של מוחמד בן כעב אלקונטי, דרשן בשירות האומיים

28.12.2021
ד"ר נורית צפירי, אוניברסיטת תל אביב
אורי רובין ומחקרו
ד"ר אופיר וינטר, אוניברסיטת תל אביב וה-INSS
הסכמי שלום באסלאם

29.3.2022
פרופ' ניריס ח'ור, ראש החוג ללימודי הערבית והאסלאם
אורי רובין, העמית והחבר
פרופ' מאיר מ' בר-אשר, האוניברסיטה העברית בירושלים
ישו והנצרות כפי שהם משתקפים בקוראן

24.5.2022
פרופ' קמילה אונג, אוניברסיטת תל אביב
דברי ברכה וזיכרון
פרופ' ליבנת הולצמן, אוניברסיטת בר-אילן
מחוות הגוף של הנביא מוחמד: מרחב אישי ומרחב ציבורי בספרות החדית'

לפרטים נוספים ניתן לפנות למזכירות החוג ללימודי הערבית והאסלאם:
03-640-9723 | arabic@tauex.tau.ac.il

ArabicAndIslam

לצפייה בהרצאות הסדרה בקרו
ביו-טיוב החוג:

 YouTube
[ArabicAndIslam TAU](https://www.youtube.com/ArabicAndIslamTAU)

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

כנס אילמ"א

ביום 9.6.2022 התקיים במרכז האקדמי שלם הכנס ה-45 של האגודה הישראלית ללימודי המזרח התיכון והאסלאם (אילמ"א), עם נוכחות מרשימה של מרצי החוג.

מושב שכותרתו "עיונים באסלאם: הקראן ופרשנותו, המסורת המוסלמית והמסורת היהודית" הוקדש לזכרו של **פרופ' אורי רובין**, שהיה מעמודי התווך של החוג שלנו והלך לעולמו באוקטובר האחרון. במושב זה חברנו **פרופ' אמיר לרנר** נתן הרצאה שכותרתה "שלמה, אשמדאי והאוטומט הישיש הנורא: מטווה דמותו של היושב על כס המכונה המלכותי ב'סיפור השר ובנו' מתוך 'מאה לילה ולילה'", בה, בין היתר, זיהה השפעות מהמדרש בסיפור מרתק מתוך קובץ סיפורים שצמח בחלקו המערבי של העולם המוסלמי. לצידו של פרופ' לרנר הרצו **פרופ' מיכאל לקר ופרופ' ליבנת הולצמן**.

בנוסף, **ד"ר יולנדה יבור** נתנה הרצאה אודות סיפור העקדה וסוגיית אזכורה של ירושלים בקראן במושב שעניינו סוגיות בקראן ובהלכה אסלאמית. בהרצאתה היא בחנה את דמותו של העקוד בקוראן והשוותה בין הנראטיב הקוראני לנראטיב המקראי. **ד"ר ביאטה שייחטוביץ'** נתנה הרצאה על המושג **إبھام** (ערפול) בכתבי המדקדקים הערבים במושב שכותרתו "אתגרי הדקדוק הערבי: תיאור, תיאוריות והוראה". בהרצאתה היא עמדה על ההבדל בין המונח **مبھم** (מעורפל) ל**عام** (כללי), ודיברה על התרומה הרטורית שבניסוחים "מעורפלים", אותה זיהו המדקדקים הערבים.

סמינר הדוקטורנטים של בית הספר למדעי התרבות

ב-9.5.22 התקיים מושב של סמינר הדוקטורנטים בבית הספר למדעי התרבות - לכבוד פרסום ספרה של רינה דרוי ז"ל.

במושב זה השתתפה מרצת החוג, **ד"ר מייסון שיבי**, שהציגה פרק מתוך הספר "מעגלים וקשרים" של רינה דרוי ז"ל, שיצא לאור בשנת 2021. במפגש היא התייחסה לפרק האחרון של הספר שכותרתו "שלושה ניסיונות לתת לגיטימציה לבדיון בספרות הערבית הקלסית".

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

הרצאות לתלמידי בית ספר תיכון מהחברה הערבית פברואר 2022

ד"ר ח'אלד אלשיח' אחמד, מרצה החוג, פגש תלמידות ותלמידי כיתה י"ב מהחברה הערבית. המפגשים התקיימו בתחילת הסמסטר ובמהלכם קיבלו בני הנוער הרצאה מרתקת על החוג ללימודי הערבית והאסלאם. התלמידות והתלמידים מבאקה אלע'רבייה ומכפר יאסיף הגיעו לקמפוס אוניברסיטת תל אביב כדי לשמוע על החוג שלנו. ד"ר אלשיח' אחמד נתן הרצאה וכן סקירה מקיפה על החוג ועל מסלולי הלימוד בו, במטרה לעודד אותם/ן להירשם לחוג אחרי סיום לימודי התיכון.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

לקרוא לילדה בשמה: פרקטיקת הכינויים והשמות במשפחה הפלסטינית ככלי לשימור הפטריארכיה

הרצאות אורח בקורסי החוג

במסגרת הקורס "תרגיל בתולדות הספרות המודרנית", ד"ר מייסון שיבי אירחה ביום 09.05.2022 את החוקרת צעירה, גב' מיאדה עספור (میاده عصفور), תלמידת תואר שני במסלול המחקרי בחוג למגדר, בהנחיית ד"ר כנרת להד. ההרצאה נשאה את הכותרת "לקרוא לילדה בשמה: פרקטיקת הכינויים והשמות במשפחה הפלסטינית ככלי לשימור הפטריארכיה"

עבודת התזה של הגב' עספור מבקשת לבחון את האופן בו נשים פלסטיניות הנקראות בשם או בכינוי שמזוהה עם בעלן או בן הבכור חוות את זהותן הנשית ותפיסתן העצמאית. זאת, ע"י ראיון חצי מובנה המבקש העמקה בחוויה של ההגדרה העצמית הנשית וחקר השפעת מנהג השמות והכינויים על אישיותן ועצמאותן של נשים בחברה הפלסטינית.

בפרק הממצאים עלו דברים מפתיעים ומרתקים, כדוגמה רוב המרואיינות הודו שזאת הפעם הראשונה שהן חושבות על הפרקטיקה בעדשות ביקורתיות ולא מתייחסות אליה כדבר מובן מאליו. מרואיינות שאכן היו מודעות להשפעות והשלכות הפרקטיקה על תפיסתן העצמית ואופן שיוכן הרגישו שזאת הפעם הראשונה שניתנה להם במה לחשוב בקול רם ולהפנים את אותם השלכות בצורה כה מובהקת. הגילו הראשוני הזה גרם לי כחוקרת לעבוד עם יהלום שאינו מלוטש ולנסות יחד עם המרואיינות להבין מה המחשבות והרגשות שלהם כלפי זה.

אחת הנקודות הבולטות בדיון היא שהנשים הפלסטיניות מרגישות שמנהג השמות והכינויים של הנשים ואופן הפנייה להן הוא רמז להיררכיה מגדרית מפלה, המתורגמת באינטראקציה בין מגדר לשפה בחברה הפלסטינית.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

הסמינר המחלקתי

בסמסטר ב' התקיימו ארבעה מפגשים במסגרת הסמינר המחלקתי של החוג ללימודי הערבית והאסלאם.

ימי רביעי 14:00-16:00, ווב 103, בארגונה של ד"ר ביאטה שייחטוביץ'

מפגש ראשון – 2.3.2022:

"שירת האהבה - חותמה ומטרותיה בביקורת ובשירה הערבית הקדומה"
ד"ר איאס נאצר, האוניברסיטה העברית

בהרצאה הראשונה בסדרת ההרצאות של הסמינר המחלקתי אירחנו את ד"ר איאס נאצר, מהאוניברסיטה העברית. ד"ר נאצר הרצה על ה- "נסיב", קטע האהבה והיגון שמצוי לרוב בפתח שירת השבח הקלאסית. המרצה סקר את דעותיהם של משוררים ואנשי רטוריקה מימי הביניים, והגיע למסקנה שמטרת החלק הזה בקצידה (שיר) היא למשוך את תשומת ליבם של הקוראים או השומעים, על ידי אזכור הנושא שבאופן טבעי קרוב לליבו של האדם. כמו כן, הניגוד בין החלק הזה לחלקים האחרים של השיר עשוי להגביר את הרושם שהשיר מותיר על השומע.

ההרצאה עוררה עניין רב ומשכה שומעים ומתעניינים מאוניברסיטאות בארץ ובחו"ל (באמצעות 'זום'), בהם גם פרופ' מאיר בר-אשר מהאוניברסיטה העברית.

מפגש שני – 6.4.2022:

"ראשד חסין, המשורר שנשכח"
ד"ר נביל טנוס, מכון ון ליר בירושלים

במפגש השני של הסמינר המחלקתי אירחנו את ד"ר נביל טנוס ממכון ון ליר בירושלים. ההרצאה שלו, שכותרתה הייתה "ראשד חסין, המשורר שנשכח", עסקה בראשד חוסין (1936-1977), משורר פלסטיני שעקר לארצות הברית ונהרג שם בנסיבות טרגיות. ההרצאה סקרה את דרכו האמנותית והפוליטית, וכן את המוטיבים העיקריים בשירתו, בדגש על מוטיב הצבעים, ד"ר טנוס ערך ניתוח כמותי של אזכור הצבעים בשירתו של חוסין, וכן עמד על המופעים השונים של דמות האישה בשיריו.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

מפגש שלישי – 11.5.2022:

"אל-שיח' מחמד האשם אל-בע'דאדי: אישיותו המיסטית ומשנתו הצופית"
ד"ר ח'אלד אבו ראס, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

במפגש השלישי של הסמינר המחלקתי, אירחנו את ד"ר ח'אלד אבו ראס מהמכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. ההרצאה שלו בתחום הצופי עסקה באישיותו של השיח' מחמד האשם אלבע'דאדי (1905-1995), אשר נולד ופעל בירושלים וכיהן כראש המסדר הקאדרי. ד"ר אבו ראס חשף אותנו למספר מושגי מפתח באסלאם הצופי וגם למקצת טקסטים צופיים.

מפגש רביעי – 1.6.2022:

"האסלאמיסטים בראי הקולנוע המצרי"
ד"ר ליאור בן דור, משרד החוץ

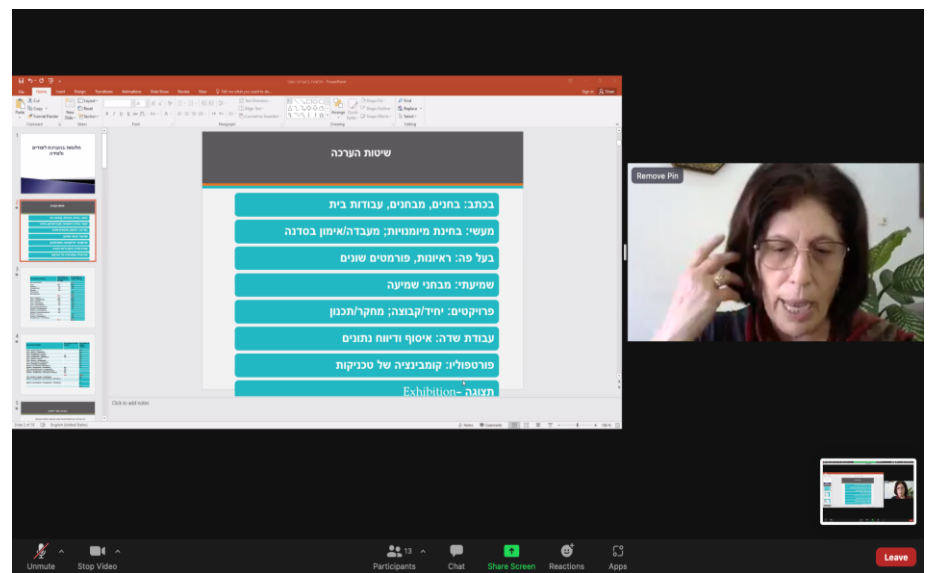
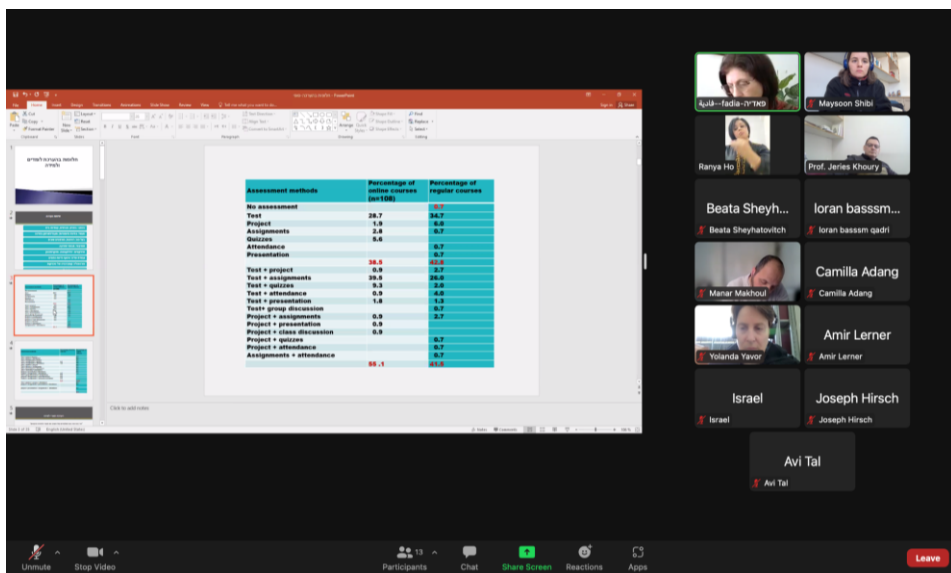
במפגש הרביעי של הסמינר המחלקתי אירח החוג את ד"ר ליאור בן דור ממשרד החוץ שנתן הרצאה על קולנוע המצרי. ההרצאה עסקה בייצוג האסלאמיסטים בסרטים מצריים בני זמננו. באמצעות קטעים נבחרים ממספר סרטים, ד"ר בן דור הראה כיצד הדמויות הללו מעוצבות ומבוימות, הן בפן הוויזואלי והן בפן הלשוני, ודן ברקע החברתי והפוליטי לייצוגים אלו.

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

הרצאת העשרה לסגל החוג בנושא: "שיטות הערכה אלטרנטיביות"

ביום רביעי ה-16.3.2022, העבירה פרופ' פאדיה נאסר אבו אלהיג'א מהחוג לחינוך באוניברסיטת תל אביב הרצאה לסגל החוג שלנו בנושא "שיטות הערכה אלטרנטיביות". ההרצאה היתה מרתקת והנושא הוא חדשני. מרצי החוג יצאו מההרצאה כשבאמתחתם כלים רבים שהוסיפו לידע של הסגל על שיטות הערכת התלמידות והתלמידים, ובכלל זה יתרונותיהן וחסרונותיהן.

תמונות מספרות:

יום פתוח בחוג ללימודי הערבית והאסלאם

- סיכום פעילות סמסטריאלי -

אירוע סוף השנה של החוג

8.6.2022

ב-8.6.2022 בשעות הצהריים, נפגשו תלמידות, תלמידי, מרצות ומרצי החוג על הדשא של גילמן כדי לסכם את השנה האקדמית. במפגש השתתפה הגב' לימור בן דוד, המזכירה החדשה של החוג, והציגה את עצמה בפני כולן/ם. אחר כך התנהלה שיחה ארוכה בין התלמידות/ים והמרצות/ים על הלימודים בחוג - שיטות הלימוד, הפעילויות (לימודיות וחברתיות), הקורסים ועוד - בשיחה התלמידות/ים הביעו עניין בלקיחת יוזמה לקידום החוג בצורות חדשות וחדשניות, כך שבתקווה השנה הבאה תביא חידושים הן לימודיים והן חברתיים לכלל התלמידים/ות וחברות וחברי הסגל.

